

ÖZBEKİSTAN

GENEL BİLGİLER

COĞRAFİ KONUM

Orta Asya'nın merkezinde bulunan Özbekistan'ın komşuları Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Afganistan ve Türkmenistan olup yüzölçümü 447.400 km²'dir. Ülke güneybatıdaki Ceyhun (Amuderya) ile kuzeydoğudaki Seyhun (Sırderya) ırmakları arasında uzanan toprakların büyük bölümünü kapsar. Ülkenin kuzey ile güney ucu arası 925 km, doğu ile batı ucu arası 1.400 km olup, sınırlarının toplam uzunluğu 6.221 km'dir. 1936'da kurulan Karakalpakistan Özerk Cumhuriyeti ile birlikte Özbekistan, 13 bölgeye ayrılmıştır. Bu bölgeler: Andican, Buhara, Cizzah, Kaşkaderya, Namangan, Semerkant, Surhanderya, Sırderya, Taşkent, Fergana, Harezmi ve Nevai bölgeleridir.

Topraklarının yüzde 46'sı yayla ve bozkırlardan ve yüzde 41'i de çöl ve diğer arazi tiplerinden oluşan Özbekistan'ın toplam kara alanlarının yüzde 3'ü orman ve koruluk, yüzde 10'u ise tarıma elverişlidir. Ekilebilir alanların yaklaşık yüzde 95'i ise sulanabilmektedir. Bu özelliği ile Özbekistan, Orta Asya cumhuriyetleri arasında en iyi sulu tarım yapılabilen ülke konumundadır.

SİYASİ VE İDARİ YAPI

Demokratik sistemi yerleştirmek için çok partili sisteme geçilmesine yönelik olarak alternatif partilerin kurulması için gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Aralık 1994'de ilk çok partili demokratik seçimler yapılarak mevcut meclis oluşturulmuştur.

2004 yılında yapılan bir yasal düzenlemeyle, Özbekistan'da yasama organı olarak; Yüksek Meclis, 150 üyeli Yasama Meclisi ve 100 üyeli Senato olarak yeniden şekillendirilmiştir. Senatoya; Karakalpakistan Cumhuriyeti, Taşkent Şehri ve diğer 12 vilayetten 6'şar Senatör (toplam 84 senatör) seçilmekte, kalan 16 Senatör de Cumhurbaşkanı tarafından tayin edilmektedir. 150 kişilik Yasama Meclisi'nin 135 milletvekili için siyasi partilerden seçim sonucuna göre belirlenmektedir. Daha önce belirlenen 15 sandalye ise Özbekistan Ekoloji Hareketi'ne verilmiştir.

Meclis; dar bölge seçim sistemine göre siyasi partilerin katıldığı oylamalar sonucunda seçilen milletvekillerinden oluşmaktadır. Görev süresi beş yıl olan Meclis, bir sonraki Meclis oluşuncaya kadar görevine devam etmektedir. Seçim günü 25 yaşını doldurmuş olan ve en az beş yıl süreyle Özbekistan'da daimi ikamet eden Özbek vatandaşları milletvekili seçilme hakkına sahiptir. Milletvekilleri bilimsel ve pedagojik faaliyetin dışında ücret karşılığı başka bir faaliyette bulunmamaktadır.

Senato; Bölgesel temsil esasına göre seçilen 100 senatörden oluşur. Karakalpakistan Cokarı Kengesi (Yerel Meclis), 12 vilayet ve Taşkent Şehrine bağlı şehir ve ilçe meclislerine seçilen yerel meclis vekilleri tarafından yapılan ortak toplantılarda, gizli oylama ile 6'şar kişi (toplam 84) Senatör olarak belirlenmektedir. Bakiye 16 Senatör ise Cumhurbaşkanı tarafından bilim, sanat, edebiyat, ekonomi ve diğer alanlarda önemli konuma sahip, saygın kişiler arasından atanmaktadır. Senato'da bölgesel, siyasi ve diğer esaslara dayalı gruplar oluşturulamaz. Görev süresi beş yıl olup yeni Senato oluşturuluncaya kadar göreve devam eder. Seçim günü 25 yaşını doldurmuş, beş yıl daimi olarak ikamet eden Özbek vatandaşları senatör olma hakkına sahiptir. Dokunulmazlık hakkına sahip olan Senato üyeleri, suçlanamaz, gözaltına alınamaz ve yargılanamazlar. Senato'da daimi olarak görev yapacak senatör sayısı toplam üyenin ¼'ünü geçemez, daimi çalışacak senatörler bilimsel ve pedagojik faaliyetin dışında ücret karşılığı herhangi bir gelir getirici işle meşgul olamazlar.

Bakanlar Kurulu, Başbakan, Başbakan Yardımcıları, bakanlar ve devlet komitesi başkanlarından oluşur. Karakalpakistan Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu Başkanı da Bakanlar Kurulu üyeleri arasında yer almaktadır. Bakanlar Kurulu, Cumhurbaşkanı ve Yüksek Meclis'e (Yasama Meclisi ve Senato) karşı sorumludur. Bakanlar Kurulu, seçimlerin ardından kurulan yeni Yüksek Meclis'e istifasını sunar. Yeni yapılan genel seçimlerin ardından Başbakan adayı, Yasama Meclisi'nde en çok milletvekilliği sandalyesine sahip siyasi parti veya eşit sayıda milletvekilliği sandalyesine sahip bir kaç siyasi parti tarafından önerilir. Cumhurbaşkanı önerilen Başbakan adayını inceledikten sonra 10 günlük süre içerisinde Yasama Meclisi ve Senato onayına sunar. Başbakan adayı, milletvekilleri ve senatörlerin toplam sayısının yarısından

fazlasının destek oyu ile onaylanmış sayılır. Bakanlar Kurulu üyeleri Başbakan tarafından önerilir ve Cumhurbaşkanı tarafından onaylanır.

Başbakan ile Yasama Meclisi arasında devamlı anlaşmazlık olması durumunda, Yasama Meclisi milletvekilleri toplam sayısının en az üçte ikisi tarafından Cumhurbaşkanı'na sunulan öneri çerçevesinde, Yüksek Meclis'in alt ve üst kanadının ortak oturumunun gündemine Başbakana güvensizlik oyu verilmesi konusu getirilir. Başbakana güvensizlik oyu, milletvekilleri ile senatörlerin toplam sayısının en az üçte ikisinin oy vermesi durumunda geçerli olacaktır. Bu durumda, Cumhurbaşkanı Başbakanın görevinden alınmasına ilişkin karar alır. Bakanlar Kurulu da Başbakan ile birlikte istifa eder. Yeni Başbakan adayı Cumhurbaşkanı tarafından Yüksek Meclisi Yasama Meclisi'ndeki siyasi parti meclis gruplarıyla ilgili istişareler yapıldıktan sonra Yüksek Meclis alt ve üst kanadının onayına sunulur. Başbakan adayı Yüksek Meclis tarafından iki kez reddedilmesi durumunda Cumhurbaşkanı, Başbakan Vekilini atar ve Yüksek Meclisi fesheder.

Bakanlar Kurulu, Başbakan, 7 Başbakan Yardımcısı, 15 Bakan ve 8 Komite Başkanından oluşmaktadır.

2016 yılında ülkenin ilk Cumhurbaşkanı İslam Kerimov'un vefatı sonrası yapılan seçimlerde 2003 yılından beri Başbakanlık görevini yürüten Şevket Mirziyoyev yeni Cumhurbaşkanı olarak seçilerek görevine başlamıştır.

NÜFUS VE İSTİHDAM

Nüfus büyüklüğü açısından BDT ülkeleri arasında Rusya ve Ukrayna'nın ardından üçüncü sırada, Orta Asya ülkeleri arasında birinci durumda olan ülkede 100 etnik unsur bulunmaktadır. Nüfusun, %80'ini Özbekler, %3,8'ini Ruslar, %4,9'unu Tacikler, %3,6'sını Kazaklar, %2,2'ini Karakalpaklar ve kalanını diğer milletler (Tatar, Kırgız, Türkmen, Ukraynalı, Azeri, Ermeni, Beyaz Rus, Yahudi, Alman, Koreli vs.) teşkil eder. Nüfus yoğunluğu km² başına 62 kişi olup nüfusun % 36,1'i kent merkezlerinde, % 63,9'u ise kırsal bölgelerde yaşamaktadır. Kırsal bölgelerdeki nüfusun ¼'ünü Özbekler teşkil etmektedir.

Genç bir nüfusa sahip olan Özbekistan'da nüfusun %56'sı 25, %34'ü 15 yaşın altındadır. Ekonomik faaliyetlerde bulunan nüfusun %56,7'sini erkekler, %43,3'ünü kadınlar oluşturmaktadır.

Ülke nüfusu giderek artış göstermekte olup, 1991'de 20 milyon 702 bin olan nüfus, 2008 yılında 27 milyon 555 bine, 2009 yılında 27 milyon 767 bine ve 2015 yılı sonu itibarıyla ise 31.576.400'e ulaşmıştır. Nüfus artış oranı geriye doğru 2003 te 1.1, 2004 ve 2005'de 1.2, 2006'da 1.3 ve 2007'de ise 1.5 iken, 2008 yılında % 1.8, 2009 yılında % 1.7, 2010 yılında % 1.8, 2011 yılında % 1.5, 2012 yılında % 1.5, 2013 yılında % 1,7, 2014 yılında % 1,7 ve 2015 yılında da % 1,8 olmuştur. Nüfus yoğunluğu km² başına 70,6 kişi olup nüfusun % 50,6'sı kent merkezlerinde, % 49,4'ü ise kırsal bölgelerde yaşamaktadır. Kırsal bölgelerdeki nüfusun ¼'ünü Özbekler teşkil etmektedir.

İŞGÜCÜ

Genç bir nüfusa sahip olan Özbekistan'da nüfusun % 56'sı 25, % 34'ü 15 yaşın altındadır. Ekonomik faaliyetlerde bulunan nüfusun % 56,7'sini erkekler, % 43,3'ünü kadınlar oluşturmaktadır. Resmi rakamlara göre yaklaşık 13.058,3 bin kişi istihdam edilmektedir. Ayrıca 2015 yılında 2,7 bin kişinin işsiz olduğu belirtilmektedir. Ancak devletin istihdamı artırıcı tedbirler almasına rağmen işsiz sayısı ve gizli işsizliğin açıklanan rakamların çok daha üzerinde olduğu tahmin edilmektedir. Ülkede 2015 yılı sonu itibarıyla aylık asgari ücret 130.240 Sum'dur. Kamu ve özel sektörde işçi ve çalışan kesimin ücretleri 400.000 Sum'dan başlamaktadır. Ücretler çok düşük seviyelerdedir.

Rusya Federal Göçmenlik Hizmeti'nin Ocak 2015 tarihinde yaptığı açıklamaya göre, Rusya Federasyonu'nda çalışan 10,9 milyon yabancı uyruklu işçinin 2,3 milyonu (2. sıra) Özbekistan vatandaşıdır.

GENEL EKONOMİK DURUM

TARIM SEKTÖRÜ

Orta Asya'da artan su sıkıntısı ve gıda ithalatını mümkün kılan Sovyet ekonomik dağıtım sisteminin sona ermesiyle birlikte, pamuk üretiminin azaltılarak, tahıl ve diğer ürünlerin üretimine ağırlık verilmesi gündeme gelmiştir. Bu çerçevede son yıllarda pamuk ekilen alanlar tahıl, sebze ve meyve üretimi lehine daraltılmıştır. Ülke topraklarının çok az bir kısmının tarıma elverişli olması nedeniyle, sulanan alanların su ya da diğer kaynakların tüketimi göz önüne alınmadan tek tip tarım ürününe ayrılması aşırı tuzlanma, erozyon gibi bir takım ciddi sorunların ortaya çıkmasına ve beraberinde tarımsal verimin düşmesine neden olmuştur. Bugün ülkenin sulanan topraklarının yaklaşık yarısında aşırı tuzlanmayla karşı karşıya bulunmaktadır.

Hükümetin yürüttüğü ithal ikameci politikanın bir parçası olarak Özbekistan kendi kendine yeterli bir tahıl üreticisi ülke olmayı hedeflemektedir. Bu çerçevede, önümüzdeki yıllarda tarım ve tarıma dayalı sanayilerdeki yatırımların artması beklenmektedir.

Ülkede yılda yaklaşık altı milyon ton meyve ve sebze üretilmekte olup, bu miktar iç piyasanın ihtiyacını fazlası ile karşılamakta, ancak meyve sebze işleme tesislerindeki yetersizliklerden ve eski teknoloji kullanımından ötürü üretimi yapılan mallar istenilen düzeyde işlenememektedir.

1990'ların başında ülkede tarımsal üretim devlet işletmeleri ve kooperatifler tarafından gerçekleştirilirken, 1999 yılından itibaren büyük ölçekli devlet işletmelerinin özelleştirilmesi çalışmaları başlatılmıştır. Tarım alanları devlet mülkiyetinde kalmaya devam etmektedir. Temmuz 1998'de yayınlanan bir kararname ile başka bir yasada aksine bir hüküm bulunmadıkça arazi parsellerinin satılması ya da ipotek edilmesi yasaklanmıştır. Yapılan özelleştirme arazilerin bir nevi kiralanması anlamına gelmektedir.

Özbekistan'da tarımsal faaliyetler merkezi planlama ile yürütülmektedir. Özbekistan, Tarım ve Su İşleri Bakanlığı, Özbekistan Dış Ekonomik İlişkiler, Yatırım ve Ticaret Bakanlığı ve Devlet Planlama Komitesi tarafından tarım alanlarında yetiştirilecek ürünlerin miktarları bölgelere göre belirlenmektedir. Buna göre Vilayetlerdeki ve İlçelerdeki yetkili makamlar tarafından tarım alanlarında hangi ürünün ne miktarda yetiştirilmesi gerektiği önceden belirlenmekte ve belirli bir plan dâhilinde devlete teslim edilmesi gereken asgari miktarlar tespit edilmektedir. Çiftçiler ve Aile şirketleri verilen planda belirlenen üretim miktarını gerçekleştirmek zorundadır.

Çiftçi yetiştirdiği ürünlerin (pamuk hariç) devlete vermekle yükümlü olduğu miktarı aşan kısmını istediği gibi satma ve kullanma hakkına sahiptir. Devlete verilmesi gereken miktar hektar başına ton olarak belirlenir. Çiftçi üretim fazlasını ancak yaşadığı vilayet dâhilinde satabilmektedir. Pamuk üreten çiftçilerin ürettiği pamuğun tamamını devlet almakta olup, pamuk ticareti yasaktır.

Özbekistan tarım alanındaki verimliliği artırmaya yönelik bilimsel çalışmalara büyük önem vermektedir. Bu amaçla, Özbek Tarımı Bilimsel Verimlilik Merkezi'ni kurmuştur. Bu kuruluş, Tarım Bakanlığı ve diğer Kuruluşlarla işbirliği yaparak ülkedeki tarım komplekslerinin sorunları konusunda bilimsel araştırmalar yapmak; tarımsal üretim etkinliğini en üst seviyeye çıkarmak için gerekli çalışmaları yürütmek ve uluslararası araştırma merkezleriyle işbirliğini geliştirmekle görevlendirilmiştir. Diğer yandan Pahtabank'ın (Pamukbank) Agrobank (Ziraat Bankası) adıyla yeniden kurulmasına ilişkin cumhurbaşkanı kararı yayınlanmıştır. Buna göre, tarım sektöründeki projelerin finanse edilmesi, tarım sektöründe faaliyet gösteren işletmeler ile çiftçilere kredi ve bankacılık hizmeti verilmesi, tarım sektöründe yatırım politikasının yürütülmesinin Agrobank'ın temel görevleri olarak belirlenmiştir. Öte yandan cumhurbaşkanı tarafından alınan diğer bir karar ile Galla Bank, Kırsal Kuruluş Bankasına (Rural Construction Bank) dönüştürülmüştür. Ağırlıklı olarak kırsal kesimlerin geliştirilmesine yönelik projeleri finanse etmekle yükümlü olacaktır.

SANAYİ SEKTÖRÜ

İmalat sanayinin yapısı incelendiğinde, öncelikli ve gelişmekte olan, yabancı yatırımcıların da ilgisini çeken en önemli sektör otomotiv sanayidir. Özbekistan'ın otomotiv sektöründe Özbek Devlet Oto Sanayi A. Ş.'nin (Uzavtosanoat) kurduğu ortak girişimlerle (joint venture) birlikte Alman Daimler-Benz ve Güney Kore'nin Daewoo firmalarının katkısıyla ülkede bu alanda önemli gelişmeler sağlanmıştır. Daimler-Benz firması 1995 yılında 400 adet otobüs üretimiyle ülkedeki ilk Mercedes otobüs üretimini gerçekleştirmiştir. Bu üretimin önemli bir kısmı Uzavtosanoat tarafından oluşturulan Asaka Bank vasıtasıyla satılmıştır.

1996 yılında üretime başlayan 658 milyon dolarlık UzDaewooAuto fabrikası 2000 yılı sonuna kadar 238.000 araç üretmiş olup, monopol durumundaki UzDaewooAuto otomobil fabrikasının

Üretimi 2004 yılında % 73, 2005 yılında % 44, 2006 yılında % 39'luk artış göstermiştir. 2007 yılında % 23'lük artışla 172.000 otomobil üretilmiş ve bu rakamın 109.000 adedi ihraç edilmiştir. 2009 yılından itibaren Chevrolet lisansı ile otomobil üretimine devam eden fabrika 2012 yılında 235.518 adet, 2013 yılında 251.342 adet, 2014 yılında 245.700 adet ve 2015 yılında da 219.000 adet otomobil üretmiştir. Üretimin büyük bir kısmı iç piyasada satılmakta olup, ayrıca Rusya ve diğer BDT ülkelerine ihracat yapılmaktadır.

Diğer taraftan GM firması araba motoru üretimi için Taşkent'te yatırımı yapmış olup, 2010 yılında üretime başlamıştır.

Ayrıca, Koç Holding, Özbek ortağı Uzautosozlash ile ortak olarak 64 milyon dolar sermaye ile Semerkand'ta ticari araç üretimi ve aksesuar satışı yapan Samkoçauto fabrikasını kurmuştur. Ancak söz konusu ortaklık sona ermiş olup, fabrikada 2007 yılından itibaren Japon Isuzu marka ticari araç üretimine geçilmiştir. Bu fabrikada 2010 yılında 1.268 adet, 2011 yılında 964 adet ve 2012 yılında 1010 adet otobüs üretilmiştir.

Özbek Oto Sanayi ("Uzavtosanoat") A.Ş. Basın Müşavirliği tarafından yapılan açıklamada, 2014 yılında GM Uzbekistan fabrikasında 245.700 adet otomobil üretildiği ve 55 bini ihraç edildiği bildirilmektedir. Şirket verilerine göre, 2014 yılında otomotiv sektöründe faaliyet yürüten şirketlerin üretim hacmi % 11.1 oranında artarak 8,9 trilyon Sum olmuştur. Kurum bünyesindeki fabrikalar tarafından 2014 yılında 245.700 adet binek otomobil, 3.800 adet "ISUZU" marka otobüs ve kamyonlar, 1200 adet MAN marka kamyon ve 133.700 adet motor sistemleri üretilmiştir. Özbekistan'da üretilen otomotiv ürünleri daha çok Rusya Federasyonu, Kazakistan, Azerbaycan, Ukrayna, Belarus gibi BDT ülkelerinin yanı sıra Endonezya, Brezilya, Türkiye ve Kore gibi ülkelere ihraç edilmektedir. Ancak 2014 yılında Rusya'ya binek otomobil satışı 2013 yılına göre % 38 oranında azalarak 37.695 adet olmuştur.

Alman MAN Şirketi tarafından 2009'da kurulan fabrikada aynı yıl üretime başlanılmış ve aynı yıl 722 adet, 2010 yılında 832 adet, 2011 yılında 839 adet, 2012 yılında 910 adet ve 2013 yılında 1200 adet ve 2014 yılında da 1200 adet kamyon üretilmiştir.

Özbek Devlet Oto Sanayi A.Ş. ile Mercedes Benz arasında 2010 yılının Mayıs ayında kurulan ortak şirketin Taşkent Çkalov Uçak Fabrikasının kullanılmayan tesislerinde şehiriçi ve şehirlerarası otobüs ile midibüs üretimi için yatırıma başlamıştır.

Tarım makinaları ve ekipmanları üretiminde önemli bir kapasiteye sahip olan Özbekistan'da tarımsal üretimin önemli bir kısmı eski makinalar ile yapılmaktadır. 1995 yılında ABD "CASE" şirketinin Taşkent traktör fabrikası ile yapmış olduğu anlaşma sonucu önemli sayıda ve çok çeşitli tarım alet ve makinaları tarımsal üretimde yerini almıştır. Bilahare Almanya ile ortak yatırım sonucu TTZ Traktör fabrikasında Alman patentli traktör üretimi yapılmaya başlanılmıştır. TTZ Fabrikasında 2010 yılında 2.539 adet traktör üretilmiştir. Ayrıca, Rusya, Belarus ve Kazakistan'dan traktör ve söz konusu diğer ürünlerin ithalatı da yapılmaktadır.

Taşkent Mekanik Fabrikası olarak yeniden adlandırılan Çkalov Uçak Fabrikasında İl-114 ve İl-76 tip uçaklar için yedek parça üretimi yapılmaktadır.

Özbekistan'da halihazırda mevcut ve gelişme potansiyeli bulunan diğer önemli sektör tekstildir. Bu sektörde önemli yatırımlar yapılmıştır. Ancak yine de kapasite yeterli düzeyde değildir. Pamuk ve pamuk ipliğinin çok az bir kısmı ülke içerisinde işlenebilmektedir. Bu sektörde atıl vaziyette olan pek çok tekstil fabrikasının modernizasyonu için yatırıma ihtiyaç duyulmaktadır. Mevcut tesislere ilave olarak ülkede üretilen pamuğun daha fazla katma değer yaratılarak pazarlanması ve ihraç edilmesi için kumaş ve konfeksiyon fabrikaları kurma çalışmaları devam etmektedir.

Özbekistan'da tekstil firmalarının büyük kısmının kayıtlı bulunduğu Uzbekyengilsanoat A. Ş. kayıtlarında yaklaşık 285 firma bulunmaktadır. Bunların arasında 77 adedi iplik üretimi, 60 adedi dokuma ve örme, 27 adedi ipek işleme ile işteğal etmektedir. Bu işletmelerin yıllık 390.000 ton pamuk ipliği üretimi, 111.7 milyon metrekare kumaş üretimi, 59.000 ton örme kumaş, 108.5 milyon adet örme ürünleri, 8 milyon çift çorap, 1.900 ton ipek ipliği kapasitesi bulunmaktadır. Ayrıca 7 adet ticari şirket de bu kurumun altında yer almaktadır.

Geçmiş yıllar içerisinde tekstil sektörüne 1,5 milyar dolar değerinde yabancı sermaye yatırımı gerçekleşmiştir. Özbekistan'da 100'den fazla yabancı sermayeli şirket kurulmuş olup, toplam tekstil ürünlerinin % 95'i bu şirketler tarafından üretilmekte ve üretilen malın % 80'i ihraç

edilmektedir. Bu firmaların % 45'i Türkiye, % 9'u Kore, % 8'i İngiltere, % 7'si Almanya yatırımları olarak faaliyet göstermektedir.

ULAŞTIRMA VE İLETİŞİM

Özbekistan'da yurtiçi ve yurtdışı yük taşımacılığı genellikle karayolu vasıtası ile yapılmaktadır. 2015 yılı içerisinde bir önceki yıla nazaran % 5.1'lik artışla 1.534,0 milyon ton yük taşımacılığı yapılmıştır. Bunun 1.398,5 milyon tonu karayolu, 67,7 milyon tonu demiryolları, 67,8 milyon tonu boru hattı, geri kalan kısmı da havayolları ile gerçekleştirilmiştir. Yaklaşık 100.000 firmaya taşımacılık yapma lisansı verilmiştir.

Özbekistan'da 2015 yılında toplam 20,2 milyon kişi demiryolu, 2,2 milyon kişinin de havayolu ile seyahat ettiği istatistiklere yansımaktadır.

1993 yılında başlatılan Avrupa-Kafkasya-Asya Ulaştırma Koridoru Programının (TRACECA) halen ülkemiz ve Özbekistan'ın yanısıra, Azerbaycan, Bulgaristan, Ermenistan, Gürcistan, Kazakistan, Kırgızistan, Moldova, Romanya, Tacikistan, Türkmenistan ve Ukrayna olmak üzere 13 üyesi bulunmaktadır. Özbekistan, Programa aktif şekilde katılmaktadır. Öte yandan, Özbekistan'da DHL, FedEx, UPS, Aramex, ASE Express gibi uluslararası kargo şirketleri, iletişim sektöründe UMS, Beeline, Ucell, Uzmobil gibi mobil operatörler faaliyet göstermektedir.

DOĞAL KAYNAKLAR VE MADENCİLİK SEKTÖRÜ

Özbekistan'da 100'den fazla yeraltı maden çeşidi bulunmaktadır. Bunların başında; altın, bakır, gümüş, kurşun, çinko, uranyum ve benzeri yeraltı kaynakları gelmektedir. Özbekistan volfram, doğal gaz ve diğer yeraltı hammadde kaynakları bakımından önemli bir zenginliğe sahiptir.

Özbekistan'da en önemli maden kaynağı altın yataklarıdır. Özbekistan, altın madenleri bakımından dünyada dördüncü, altın üretiminde ise BDT ülkeleri içinde Rusya'dan sonra ikinci, dünyada dokuzuncu sırada yer almaktadır. Altın yataklarının merkezi Nevai vilayetindeki Muruntov'dur. Burada 20 yıl önce altın bulunmuş ve işlenmeye başlanmıştır. Dünyada; Muruntov yatağı, açık usulde altın kazılan Endonezya'daki "Grosberg" yatağından sonra ikinci sıradadır. Onun uzunluğu 3.5 km, eni 2.7 km ve çukurluğu 430 metredir. Taşkent sınırında Cizzah ve Namangan vilayetlerinde de (Mercan-Bulak, Zarmitan, Çadak) altın maden yatakları vardır. Bu maden yatakları sayesinde Taşkent'e yakın Almalık şehri kurulmuş ve burası renkli metallerin işlendiği merkez haline gelmiştir. Zarafşan vadisinde bulunan altın yatakları 1995 yılından 2007 yılına kadar Özbek-Amerikan ortak girişimi olan Zarafshan Newmont şirketi tarafından işletilmiştir.

Ülkede bir diğer önemli doğal kaynak da bakırdır. Toplam bakır rezervleri 1.3 Milyon ton olarak hesaplanan Özbekistan, bu alanda dünyada onuncu sırada gelmektedir. Ülkede 40 yıl daha işletilebileceği öngörülen bakır, aynı zamanda ülkenin önemli ihrac kalemleri arasında yer almaktadır. Ülkemizin Özbekistan'dan bakır ithalatı da son yıllarda giderek artmaya başlamış ve 2003 yılında 27 milyon dolar olan bakır ithalatımız, 2005 yılında 137 milyon dolara, 2007 yılında 352 milyon dolara ve 2008 yılında 346 milyon dolara yükselmiş 2009'da 237 milyon dolar, 2010 yılında 517 milyon dolar, 2011 yılında 620, 2012 yılında yaklaşık 612 milyon dolar ve 2013 yılında 589,2 milyon dolar, 2014 yılında 543 milyon dolar ve 2015 yılında ise 547 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Dünyanın 7'nci büyük uranyum üreticisi ve 5'inci ihracatçısı olan Özbekistan'da (Nevai Maden Metalurji Fabrikası) uranyum üretimi 2006 yılında 2.270 ton olarak kaydedilmiştir. Özbekistan'ın ortalama yıllık 2.300 ton olan uranyum üretimi 2011 yılında 3.000 tonun üzerine çıkarılmıştır. Özbekistan'ın bilinen uranyum rezervleri ise 185.500 ton civarındadır.

Özbekistan topraklarında çok miktarda tuz yatakları, alüminyum, mermer, granit, değerli taşlar ve inşaat malzemeleri hammaddesi vardır. Meşhur Gazdan mermer yatağı ülkede bulunmaktadır. Bu mermerler inşaatlarda, binalarda ve diğer çeşitli alanlarda kullanılmaktadır. Çakmak taşı, seramik, porselen mineralleri vardır. Siyah metallerden demir, manganez ve krom yatakları mevcut olup, bunları işlemek için Bekabad'da metalurji fabrikası kurulmuştur. Özbekistan'da çok miktarda manganez bulunan maden yatakları özellikle Dautaş, Kızılbayrak, Kaşkaderya sınır bölgelerinde yer almaktadır.

Özbekistan sanayi üretiminde renkli metaller önemli yer tutmaktadır. Üretim, genel olarak altın, bakır ve ısıya dayanıklı metallerden oluşmaktadır. Bu alandaki en büyük işletme, Almalık'taki metalurji kompleksidir. Sözkonusu maden-metalurji fabrikasının modernize edilmesi amacıyla 2008-2012 döneminde 294 milyar Sum'luk (yaklaşık 232 milyon dolar) yatırım yapılmıştır. Çırçık şehrinde kurulan fabrikada volfram ve molibden üretimi gerçekleştirilmektedir.

USGS (ABD Jeolojik Araştırmalar Merkezi) Merkezi verilerine göre, Özbekistan altın üreten ülkeler arasında yedinci sırada yer almıştır. Bu verilere göre Özbekistan'da 2014 yılında 102 ton altın üretilmiştir.

Özbekistan'ın bakır üretimi konusunda tekel olan Almalık Madencilik ve Metalurji Fabrikası temsilcisinin basına yaptığı açıklamaya göre, Özbekistan'da 2014 yılında 99,5 bin ton bakır üretmiş olup, 2013 yılına göre % 1,5 oranında üretimde artış göstermiştir. "Yıl boyunca geçen yılın seviyesinde üretim hızını tutturmaya ve hatta üretimi artırmaya çalışıldığını" söyleyen fabrika temsilcisi, ürünlerini devamlı satın alan müşteriler talebinde belirgin bir azalma olduğu için Asya'dan yeni pazar arayışı içinde olduklarını eklemiştir. Bakır cevheri Taşkent vilayetindeki "Kalmakir" ve " Sarı-Çeku", Cizzah vilayetindeki "Uç-Kulaç" ve Surhenderya vilayetindeki " Handiza" yataklarından çıkarılmaktadır. "Almalık MMF"sı bakırın yanı sıra; çinko, demir, kurşun konsantresi ve diğer ürünler üretmekte olup, ülke içinde üretilen gümüşün yaklaşık % 90'ı ve altının % 20'si fabrikanın payına düşmektedir.

ENERJİ

Özbekistan'da 39 adet elektrik enerjisi üretim tesisi vardır. Elektrik enerjisi esas olarak doğal gazla çalışan santrallerden elde edilmektedir. Ülkede 11 adet termik santral ve 28 adet hidroelektrik santrali bulunmaktadır.

Özbekistan'ın enerji ve doğal zenginlik kaynaklarının başında doğal gaz, petrol ve kömür gelmektedir. Ulusal ve uluslararası raporlara göre, Özbekistan'ın potansiyel petrol rezervi 100 milyon ton, doğal gaz rezervi 1.8 trilyon m³, kömür rezervi 5.7 milyar ton ve uranyum rezervi ise 185 bin ton olduğu tahmin edilmektedir.

Özbekistan'da üç büyük kömür yatağı vardır. Bunlar, Taşkent vilayetindeki Angren ve Surhenderya'daki Şargun ile Baysun yataklarıdır. Bunların içinde en çok kömür çıkarılan Angren'deki maden yataklarıdır. Özbekistan'ın yıllık kömür üretimi, yaklaşık 4 milyon tonu geçmektedir. 2015 yılında 4.4 milyon ton üretim gerçekleşmiştir. Kömürden daha iyi verim elde etmek için onun gaz ve sıvı yakıt haline getirilmesi önemli bir sorunu teşkil etmektedir. Buna bağlı olarak Angren kömür ocağında yeraltı gaz işleme istasyonu kurulmuştur. İstasyonda, yılda 60 milyar m³'e varan gaz üretimi yapılmaktadır.

Petrol, Kaşkaderya, Surhenderya ve Fergana vilayetlerinde çıkarılmaktadır. Ülkede toplam üç adet Petrol Rafinerisi faaliyette bulunmaktadır.

Özbekistan'ın 2008 yılında elektrik enerjisi üretimi 48.9 milyar kW/saat, 2009 yılında 50 milyar kW/saat, 2010 yılında 51.7 milyar kW/saat, 2011 yılında 52.4 milyar kW/saat, 2012 yılında 52.5 milyar kW/saat, 2013 yılında 53.2 milyar kW/saat, 2014 yılında 55 milyar kW/saat, 2015 yılında ise 57,2 milyar kW/saat olarak gerçekleşmiştir.

Özbekistan'da üretilen elektrik Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan ve Türkmenistan gibi komşu ülkelere ihraç edilmektedir. Özbekistan, Kazakistan ve Kırgızistan arasındaki bölgenin enerji ve su kaynaklarının kullanımına ilişkin hükümetlerarası işbirliği anlaşmasına göre, Kırgızistan, yaz mevsiminde hidroelektrik santrallerinden elde ettiği enerji fazlasını Özbekistan'a aktarırken, karşılığında kışın Özbekistan'dan elektrik ve doğal gaz almaktadır.

Özbekistan bağımsızlıktan sonra doğal gaz üretimini önemli oranda artıran tek BDT ülkesidir. 1992 yılında 42.4 milyar m³ olan doğal gaz üretimi, 1997 yılında 48.1 milyar m³'e, 2003 yılında 57.5 milyar m³'e, 2004 yılında 59.9 milyar m³'e, 2006 yılında 62.7 milyar m³'e, 2007 yılında 65.0 milyar m³'e 2008'de 67.8 milyar m³'e 2009 yılında 61.4 milyar m³'e ulaşmıştır. 2010 yılında 60 milyar m³, 2011 yılında 59 milyar m³, 2012 yılında 62.9 milyar m³ ve 2013 yılında 63,5 milyar m³, 2014 yılında 65 milyar m³ ve 2015 yılında ise 66 milyar m³ üretim gerçekleştirilmiştir.

Ülke içinde doğal gaz tüketimindeki artış ve Rus boru hattına alternatif bulunmaması, doğal gaz ihracatını sınırlamaktadır. Özbekistan, alternatif ihraç yollarının yaratılması için çaba göstermekte ve Asya'da yeni pazarlar aramaktadır. 2007 yılında 14.7 milyar m³ doğal gaz

ihraç eden Özbekistan'ın 2008 yılı ihracatı 15.3 milyar m³, 2009'da 15.5 milyar m³, 2010 yılında yaklaşık 15 milyar m³ ve 2011 yılında ise 15.2 milyar m³ olarak gerçekleşmiştir. Bu miktarın yaklaşık % 90'ı Rusya, Çin ve Kazakistan'a, kalan bölümü de Kırgızistan ve Tacikistan'a satılmaktadır.

Ülkenin batısındaki Karakalpakistan'da yerleşik Surgil petrol-gaz yatağında Güney Kore şirketleri ile birlikte inşa edilen ve proje tutarı 4 milyar doları bulan Üstyurt Gaz-Kimya Rafinerisinde doğalgazdan plastik hammaddesi üretimi yapılmaktadır.

1992 yılında yaklaşık olarak günlük 66 bin varil olan üretim seviyesi, 1997 yılında yaklaşık olarak 157 bin varil seviyesine yükselmiştir. Ancak son yıllarda petrol üretimi azalarak 2000 yılında 7.5 milyon tona, 2002 yılında 7.2 milyon tona, 2004 yılında 6.6 milyon tona, 2005 ve 2006 yıllarında 5.4 milyon tona, 2007 yılında 4.9 milyon tona, 2008 yılında 4.8 milyon tona, 2009 yılında 4.5 milyon tona, 2010 yılında 3.7 milyon tona kadar gerilemiştir. Toplam petrol üretiminin % 70'i Buhara vilayetindeki Kökdumaloq sahasında gerçekleştirilmektedir. Öte yandan, Rusya'nın Lukoil, Rosneft ve Stroytransgaz-oil şirketleri tarafından Özbekistan'ın çeşitli bölgelerinde petrol arama çalışmaları devam ettirilmektedir.

Bununla birlikte, Özbekistan'da petrol ve doğal gaz alanındaki dış yatırımlar diğer Hazar bölgesi devletleriyle karşılaştırıldığında nispeten sınırlı oranda kalmaktadır. Özbekistan, Hazar Havzasındaki diğer devletlerin bu sektörde yaşamış oldukları benzer sorunları paylaşmaktadır. Pazardan uzak oluş ve bölgede kendi petrolünü dünya piyasalarına ulaştırarak ihraç yollarının eksikliği temel sorunlardır.

Özbekistan, doğal gaz anlaşmasına paralel olarak, Türkmenistan, Afganistan ve Pakistan ile olası Güney Boru Hattına (Orta Asya Petrol Boru Hattı) ilişkin olarak bir memorandum imzalamıştır. Orta Asya petrolünü Afganistan üzerinden Pakistan'ın Arap Denizi sahiline taşınması için planlanan boru hattı konusunda Afganistan'daki iç savaş ve istikrarsız durum nedeniyle ilerleme kaydedilememiştir.

Çin'in Türkmenistan'dan doğal gaz nakli için boru hattı kurulmasıyla ilgili projesi hayata geçmiş olup, Özbek doğal gazı da aynı hattan Çin'e ihraç edilmektedir. Çin'in bu ülkelerden yıllık 40 milyar metreküp gaz alması bekleniyor.

Özbekistan enerji ihtiyaçlarını tamamen kendi kaynakları ve imkanları çerçevesinde karşılayabilen birkaç ülkeden biridir. Orta Asya'daki birleşik enerji güç kaynağı toplam kapasitesinin yaklaşık % 50'si Özbekistan'dadır. Ülkenin elektrik enerji gücü 11.264 MW olup toplam 11.000 MW güce sahip olan 39 santral mevcut ve bu santraller 55 milyon MW/s miktarda elektrik üretebilme potansiyeline sahiptir. Elektrik üretiminde kullanılan enerji kaynaklarının temelini doğal gaz ve petrol ürünleri oluşturmaktadır. Toplam üretilen elektrikte doğal gazın payı % 80 civarındadır. Cumhuriyet 0.4 - 500 kW gerilimli, toplam uzunluğu 231,3 km olan yerel elektrik ve yüksek gerilimli güç hatlarından oluşan ağa sahiptir. Son zamanlarda Özbekistan'da da alternatif enerji üretimi hakkında çalışmalar yapılmaktadır.

Özbekistan güneşli ülke olduğundan dolayı gelecekte güneş enerjisine daha fazla önem verileceği ve üretim oranı artabileceği düşünülmektedir.

Ülkenin Bekabad ve Üstyurt bölgeleri rüzgâr enerjisi üretimine müsait olan rüzgârın en çok olduğu yer olup, rüzgâr enerjisinin kullanımı uzak bölgelerdeki köylerin enerji temininde önemli yer tutacağı tahmin edilmektedir.

2012 yılında rüzgâr enerji sisteminin uygulanması için çalışma başlatıldı. Özbek Enerji Devlet Anonim Şirketi, Taşkent İli'ne bağlı Bostanlıq İlçesi'nde ilk rüzgâr enerji sistemini kurma çalışmalarını yürütmektedir.

Özbekistan'daki enerji sektörü tamamen "Özbekenergo" Devlet Anonim Şirketi'ne bağlı olup, ayrıca kömür endüstrisinde faaliyet gösteren tüm kuruluşları da bünyesinde bulundurmaktadır.

Özbekistan'da enerji sisteminin temelini toplam kapasitesi 10.6 milyon kW olan termik santraller oluşturmaktadır. Beş büyük termik santralde (Tallimerca TS, Sirderya TS, Novo-Angren TS, Taşkent TS 1-2) 150 ile 800 MW kapasiteli güç kaynakları yerleştirilmiştir.

1997 yılında Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası tarafından verilen kredi, Sirderya termik santralinin 300 MW kapasiteli iki güç ünitesinin (№7 ve №8) yeniden yapılması için kullanılmıştır.

Sirderya termik santralinden -Sogdiana trafosuna kadar 500 kW'lık yüksek gerilimli enerji hattı yapılmakta olup, bu hattın kısmi finansmanı İslam Kalkınma Bankası kredi kaynaklarından (25.1 milyon dolar) sağlanmaktadır.

Diğer uluslararası kuruluşlar tarafından verilen kredilerle Taşkent termik santrali de yeniden yapılanmaktadır.

Tarım ve Su Kaynakları Bakanlığı tarafından uygulanmakta olan Programa göre senede 1,3 milyar kW/s elektrik üretebilen toplam gücü 420 MW eşit olan 15 küçük hidroelektrik santrali de inşa edilmektedir.

50 senedir faaliyette olan Taşkent çevresindeki Çarvak Hidroelektrik Santrali'nin 2015 yılında Rusya'nın Siloviye Maşini A. Ş. şirketi tarafından modernize edilmiştir.

Elektrik kurumu olan Özbek Energo Devlet Anonim Şirketi tarafından 2013 yılında olduğu gibi 2014 yılında da yatırım projelerine devam edilmiş olup, 28 ayrı yatırım projesi hayata geçirilmiştir. 2015 yılında ise 29 yatırım projesi tamamlanmıştır.

Bunlardan birisi de, Özbek Energo Devlet Anonim Şirketi ile Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı (JICA) yetkililerinin, Nevai Termik Elektrik Santrali'nin üretim potansiyelinin artırılması için yaptıkları anlaşmadır. JICA, bu proje için 360 milyon dolarlık kredi sağlamıştır. 2015 yılında elektrik üretimi bir önceki yıla göre % 4'lük bir artışla 57,2 milyar kW/saat olarak gerçekleşmiştir.

DIŞ TİCARET

DIŞ TİCARET GÖSTERGELERİ (MİLYAR \$)

Yıllar	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
2014	7,1	13,6	20,7	-6,4
2015	6,4	10,5	16,9	-4,1
2016	7,6	9,8	17,2	-2,1
2017	8,7	12	20,7	-3,3
2018	8,4	16,8	25,2	-8,4

Kaynak: Trademap

ÖZBEKİSTAN'IN İHRAÇ ETTİĞİ BAŞLICA ÜRÜNLER (BİN DOLAR)

GTİP	Ürünler	2016	2017	2018	Payı
7108	Altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	2.861.265	3.674.929	2.485.438	29,43%
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	819.659	764.296	1.628.847	19,29%
5205	Pamuk ipliği (dikiş ipliği hariç) (ağırlık itibariyle pamuk oranı >=%85 ve perakende olarak satılacak hale getirilmemiş)	477.297	608.534	711.521	8,43%
7403	Rafine edilmiş bakır ve bakır alaşımları (ham)	255.829	309.343	441.961	5,23%
3901	Etilen polimerleri (ilk şekillerde)	354.144	396.228	437.924	5,19%
809	Kayısı, kiraz, şeftali, erik ve çakal eriği (taze)	122.949	126.763	238.017	2,82%
806	Üzümler (taze/kurutulmuş)	155.546	169.604	169.636	2,01%
7901	İşlenmemiş çinko	134.062	188.392	162.934	1,93%
5201	Pamuk (karde edilmemiş veya penyelenmemiş)	257.196	219.026	137.493	1,63%
3102	Azotlu mineral veya kimyasal gübreler	67.350	115.274	98.203	1,16%
2844	Radyoaktif kimyasal elementler ve radyoaktif izotoplar ve bunların bileşikleri, karışımları, artıkları	291.032	145.421	94.083	1,11%
7106	Gümüş (altın veya platin yaldızlı gümüş dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)		65.253	91.813	1,09%
7408	Bakır teller	133.173	207.799	86.925	1,03%
6109	Tiştörtler, fanilalar, atletler, kaşkorseler ve diğer iç giyim eşyası (örme)	78.662	89.776	83.546	0,99%
5208	Pamuklu mensucat (ağırlık itibariyle % 85 veya daha fazla pamuk içerenler) (m2. ağırlığı 200 gr. ı geçmeyenler)	44.391	52.649	58.708	0,70%
3104	Potaslı mineral veya kimyasal gübreler	19.253	41.853	51.185	0,61%
702	Domates (taze/soğutulmuş)	28.004	41.009	46.552	0,55%
6006	Diğer örme mensucat	48.931	35.507	43.842	0,52%
810	Diğer meyveler (taze)	39.707	49.472	41.729	0,49%
709	Diğer sebzeler (taze/soğutulmuş)	46.860	33.648	39.852	0,47%

813	Meyve (kurutulmuş) (0801, 0806'de kiler hariç)08. fasıldaki sert ve kabukluların karışımları	29.241	38.599	36.330	0,43%
713	Kuru baklagiller (kabuksuz) (taneleri ikiye ayrılmış)	68.455	42.312	35.836	0,42%
6104	Kadın ve kız çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, etek, pantolon, tulum ve şort (örme)(yüzme kıyafeti hariç)	25.288	37.451	34.865	0,41%
3902	Propilen ve diğer olefinlerin polimerleri (ilk şekillerde)	54.661	59.868	32.339	0,38%
7411	Bakırdan ince ve kalın borular	21.896	31.332	32.089	0,38%
2938	Glikozitler ve bunların tuzları, esterleri, eterleri ve diğer türevleri	23.993	26.926	30.043	0,36%
8703	Binek otomobilleri ve esas itibarıyla insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar (yarış arabaları dahil)	30.038	130.271	29.373	0,35%
6110	Kazak, süveter, hırka, yelek vb. eşya (örme)	18.559	29.153	29.278	0,35%
7214	Demir veya alaşımsız çelikten çubuklar (dövülmüş, sıcak haddelenmiş, haddeleme işleminden sonra burulmuş olanlar dahil)	1.434	1.780	29.240	0,35%
6302	Yatak çarşafı, masa örtüleri, tuvalet ve mutfak bezleri	15.261	22.582	28.344	0,34%
8102	Molibden ve molibdenden eşya (döküntü ve hurdalar dahil)	4.931	14.426	25.492	0,30%
6108	Kadın ve kız çocuk için kombinezon, jüpü veya jüpon, slip ve külot, gecelik, pijama, lizöz, bornoz vb. eşya (örme)	19.570	21.560	24.285	0,29%
4706	Kağıt veya karton veya diğer lifli selülozik maddelerden geri kazanılmış liflerin hamurları	17.271	24.850	23.595	0,28%
802	Diğer kabuklu meyveler (taze/kurutulmuş) (kabuğu çıkarılmış/soyulmuş)	40.230	61.736	23.103	0,27%
5601	Dokumaya elverişli maddelerden vatka ve vatkadan mamul eşya	15.355	20.514	21.853	0,26%
4104	Siğir (buffalo dahil) ve at cinsi hayvanların dabalı veya crust (arakurutmalı) post ve derileri	25.106	25.077	21.245	0,25%
7112	Kıymetli metallerin, kaplamalarının artık ve döküntüleri, artıkları	37.670	21.154	20.412	0,24%
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	3.456	14.447	18.045	0,21%
703	Soğan, şalot, sarımsak, pırasa ve diğer soğanimsi sebzeler (taze/soğutulmuş)	5.648	9.651	17.982	0,21%
6103	Erkekler ve erkek çocuklar için takım elbise, takım, ceket, blazer, pantolon, tulum ve şort (örme)(yüzme kıyafeti hariç)	10.727	19.000	17.190	0,20%
	Toplam	7.622.269	8.721.452	8.443.957	

Kaynak: Trademap

ÖZBEKİSTAN'IN İTHAL ETTİĞİ BAŞLICA ÜRÜNLER (BİN DOLAR)

GTİP	Ürünler	2016	2017	2018	Payı
------	---------	------	------	------	------

8708	Karayolu taşıtları için aksam, parça ve aksesuarlar	357.465	577.313	864.915	5,16%
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	505.728	500.309	516.293	3,08%
7210	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde mamulleri, genişliği 600 mm veya daha fazla olanlar (kaplanmış olanlar)	210.417	312.605	418.247	2,50%
8703	Binek otomobilleri ve esas itibarıyla insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar (yarış arabaları dahil)	192.517	176.863	405.933	2,42%
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	367.986	426.633	390.980	2,33%
1001	Buğday ve mahlut	209.269	198.927	288.845	1,72%
4407	Uzunlamasına kesilmiş, biçilmiş ağaç; kalınlık > 6 mm	168.795	226.818	285.637	1,70%
8429	Buldozerler, greyderler, toprak tesviye makinaları, skreyperler, mekanik küreyiciler, ekskavatörler, yol silindirleri vb	71.060	152.144	265.072	1,58%
7304	Demir (dökme demir hariç) ve çelikten ince ve kalın borular ve içi boş profiller (dikişsiz)	51.875	147.821	249.713	1,49%
8411	Turbojetler, turbopropellerler ve diğer gaz türbinleri	29.230	13.838	226.950	1,35%
8414	Hava veya vakum pompaları, hava veya diğer gaz kompresörleri, fanlar, aspiratörü olan havalandırmaya mahsus davlumbazlar	190.846	88.733	224.047	1,34%
1701	Kamış/pancar şekeri ve kimyaca saf sakkaroz (katı halde)	11.884	70.455	221.364	1,32%
8419	Isı değişikliği yöntemi ile maddeleri işlemek için cihazlar, elektrikli olmayan şofbenler veya depolu su ısıtıcıları	102.426	119.241	218.550	1,30%
7207	Demir veya alaşımsız çelikten yarı mamuller	59.353	138.171	216.566	1,29%
7208	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde ürünleri (genişlik >= 600 mm) (sıcak haddelenmiş) (kaplanmamış)	79.537	142.865	205.687	1,23%
8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	187.690	116.565	188.918	1,13%
8445	Dokumaya elverişli elyafın hazırlanması, eğirme, katlama, bükme ve ipliklerin hazırlanmasına mahsus makinalar	43.195	149.918	186.936	1,12%
8701	Traktörler	57.794	85.794	178.037	1,06%
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	122.736	146.171	166.461	0,99%
2709	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	67.573	78.134	165.492	0,99%
8421	Santrifüjler; sıvıların veya gazların filtre edilmesine veya arıtılmasına mahsus makina ve cihazlar	66.686	78.557	163.531	0,98%
7308	Demir veya çelikten inşaat ve inşaat aksamı, inşaatla kullanılmak üzere hazırlanmış demir veya çelikten sac, çubuk, vb.	83.110	96.251	155.224	0,93%

8705	Özel amaçlı motorlu taşıtlar (kurtarıcılar, vinçli, itfaiye, beton karıştırıcı, yol süpürme, zift vb taşıtları)	29.030	46.884	146.518	0,87%
8479	kendine özgü bir fonksiyonu olan diğer makinalar ve mekanik cihazlar	57.747	76.052	145.572	0,87%
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	136.483	111.412	142.962	0,85%
8481	Borular, kazanlar, tanklar, depolar ve benzeri diğer kaplar için musluklar, valfler (vanalar) ve benzeri cihazlar	73.167	98.906	140.484	0,84%
5407	Sentetik filament ipliklerinden dokunmuş mensucat	77.668	134.000	138.845	0,83%
2523	Çimento	6.642	27.463	133.188	0,79%
8413	Sıvılar için pompalar (ölçü tertibatı olsun olmasın) ve sıvı elevatörleri	65.990	65.394	131.676	0,79%
9406	Prefabrik yapılar	27.306	41.601	127.092	0,76%
4411	Ağaçtan veya diğer odunsu maddelerden lif levhalar	62.160	85.963	123.371	0,74%
1512	Ayçiçeği, aspir, pamuk tohumu yağları ve bunların fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	114.658	106.585	120.287	0,72%
8438	Yiyecek ve içeceklerin sınai amaçlarla hazırlanması veya imaline mahsus makina ve cihazlar	39.362	34.183	116.206	0,69%
8474	Toprak, taş, metal cevheri vb. ayıklama, eleme, tasnif, ayırma, yıkama, kırma, öğütme, yoğurma, kalıplama vb. Makinaları	70.530	63.989	115.425	0,69%
1101	Buğday unu/mahlut unu	127.546	109.985	110.996	0,66%
7209	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde mamulleri (genişliği > 600 mm, soğuk haddelenmiş, kaplanmamış)	45.950	77.645	110.319	0,66%
8528	Monitörler ve projektörler, televizyon alıcı cihazları	40.486	101.403	109.887	0,66%
7601	İşlenmemiş alüminyum	34.891	46.842	102.522	0,61%
8706	Karayolu taşıtları için motorla donatılmış şasiler	25.302	35.957	102.076	0,61%
	Toplam	9.813.059	12.048.286	16.762.259	

Kaynak: Trademap

İHRACATINDA BAŞLICA ÜLKELER (BİN DOLAR)

Ülkeler	2016	2017	2018	Payı
İsviçre	2.863.610	3.675.888	2.480.593	29,38%
Çin	1.607.058	1.471.449	2.324.395	27,53%
Rusya Federasyonu	761.041	1.021.517	1.063.042	12,59%
Kazakistan	587.801	735.160	844.773	10,00%
<u>Türkiye</u>	<u>709.292</u>	<u>823.275</u>	<u>795.545</u>	<u>9,42%</u>
Kırgızistan	69.767	163.618	177.790	2,11%
Tacikistan	33.630	69.334	126.263	1,50%

Ukraine	71.060	122.705	121.363	1,44%
Hindistan	46.489	104.454	107.045	1,27%
Endonezya	7.311	28.727	55.835	0,66%
Polonya	25.654	42.740	44.109	0,52%
Beyaz Rusya	27.213	34.074	43.140	0,51%
Almanya	27.469	27.287	32.035	0,38%
Estonya	2.310	2.210	26.048	0,31%
G. Kore	20.777	18.170	21.920	0,26%
Toplam	7.622.269	8.721.452	8.443.957	

Kaynak: Trademap

İTHALATINDA BAŞLICA ÜLKELER (BİN DOLAR)

Ülkeler	2016	2017	2018	Payı
Çin	2.007.464	2.749.423	3.942.096	23,52%
Rusya Federasyonu	1.964.967	2.618.172	3.320.803	19,81%
G. Kore	930.468	1.180.448	2.117.837	12,63%
Kazakistan	922.532	1.250.332	1.643.314	9,80%
Türkiye	533.018	680.104	951.644	5,68%
Almanya	500.379	666.041	807.882	4,82%
Japonya	160.265	121.002	527.875	3,15%
İtalya	194.594	190.964	378.751	2,26%
ABD	317.880	136.095	296.380	1,77%
Ukrayna	142.393	167.680	286.199	1,71%
Litvanya	124.140	148.558	212.420	1,27%
Hollanda	74.566	102.269	197.216	1,18%
Hindistan	90.750	130.671	193.324	1,15%
Polonya	86.529	78.744	189.086	1,13%
Kırgızistan	125.074	146.285	158.500	0,95%
Toplam	9.813.059	12.048.286	16.762.259	

Kaynak: Trademap

TÜRKİYE İLE TİCARET

GENEL DURUM

Türkiye Özbekistan arası ticaret hacmi yıllar itibarıyla istikrarlı biçimde artış kaydetmektedir. 2000'li yılların başında 168,4 milyon dolar seviyelerinde olan dış ticaret hacmimiz 1,7 milyar dolar seviyesini aşmış durumdadır.

İki ülke arası ticari ilişkilerin son on yıldır düzenli biçimde geliştiği söylenebilecek olsa da Türkiye'nin aleyhine bir gelişim söz konusudur. 2003 yılından beri sürekli ticaret açığı verdiğimiz Özbekistan'a olan ihracatımız 2000 yılında 82 milyon dolar seviyelerinden yaklaşık 11 kat artış kaydederek 951,5 milyona ulaşmış olup, aynı dönemde 85,7 milyon dolar olan ithalatımız ise 9 kattan fazla artarak 795,5 milyon düzeyine yükselmiştir.

TÜRKİYE - ÖZBEKİSTAN DIŞ TİCARET GÖSTERGELERİ (MİLYON DOLAR)

Yıl	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
2014	603,0	780,7	1.383,7	-177,7
2015	488,6	711,6	1.200,1	-223,0
2016	533,0	709,3	1.242,3	-176,3
2017	680,1	823,3	1.503,4	-143,2
2018	951,5	795,5	1.747,1	155,9

Kaynak: TÜİK

TÜRKİYE'NİN ÖZBEKİSTAN'A İHRACATINDA BAŞLICA ÜRÜNLER (BİN \$)

GTİP	ÜRÜNLER	2016	2017	2018	Payı
7308	Demir veya çelikten inşaat ve inşaat aksamı, inşaatla kullanılmak üzere hazırlanmış demir veya çelikten sac, çubuk, vb.	7.308	31.559	39.278	4,13%
8451	Dokuma ipliklerin, mensucatin yıkanması, temizlenmesi, kurutulması, ütülenmesi, sarılması, katlanması vb için makineler	15.225	22.569	36.645	3,85%
9619	Hijyenik havlular ve tamponlar, bebek bezleri ve benzeri hijyenik eşya	42.112	40.243	33.577	3,53%
8479	kendine özgü bir fonksiyonu olan diğer makineler ve mekanik cihazlar	11.698	15.297	27.478	2,89%
9406	Prefabrik yapılar	289	6.688	20.867	2,19%
8418	Buzdolapları, dondurucular ve diğer soğutucu ve dondurucu cihazlar ve ısı pompaları	11.792	16.890	19.351	2,03%
8437	Tohum, hububat, kuru baklagilleri temizleme, tasnif etme ayıklama ve öğütmeye mahsus makina ve cihazlar	17.176	26.760	18.601	1,95%
8474	Toprak, taş, metal cevheri vb. ayıklama, eleme, tasnif, ayırma, yıkama, kırma, öğütme, yoğurma, kalıplama vb. Makinaları	3.591	7.652	17.416	1,83%
3204	Sentetik organik boyayıcı maddeler, floresanlı aydınlatma maddeleri veya lüminofor olarak kullanılan organik ürünler	13.495	16.431	16.905	1,78%

3907	Poliasetaller, diğ er polieterler, epoksi reçineler, polikarbonatlar, alkit reçineler, polialiesterler, vb. (ilk şekilde)	9.968	13.019	14.868	1,56%
8424	Sıvı veya tozları püskürtmeye, dağıtmaya mahsus mekanik cihaz, yangın söndürme cihazları, yangın ve kum püskürtme mak.	3.362	10.887	14.360	1,51%
602	Diğ er canlı bitkiler (kökleri dahil) ç elikler, aşı kalem ve gözleri; mantar miselleri	6.458	11.144	14.137	1,49%
8504	Elektrik transformatörleri, statik konvertörler (örneğin; redresörler) ve endüktörler	6.588	3.239	13.772	1,45%
3921	Plastikten diğ er plakalar, levhalar, yapraklar, filmler, folyeler ve ş eritler	16.579	20.320	13.639	1,43%
8537	Elektrik kontrol, dağıtım tabloları, panolar, konsollar, kabinler, diğ er mesnetler ve sayısal kontrol cihazları	5.268	6.888	13.338	1,40%
8421	Santrifüjler; sıvıların veya gazların filtre edilmesine veya artırılmasına mahsus makina ve cihazlar	1.875	3.345	13.211	1,39%
3917	Plastikten hortumlar, borular ve bağlantı elemanları (manş on, nipel, dirsek, flanş lar, vb.)	5.707	6.508	12.304	1,29%
8481	Borular, kazanlar, tanklar, depolar ve benzeri diğ er kaplar için musluklar, valfler (vanalar) ve benzeri cihazlar	7.988	7.366	11.926	1,25%
3208	Esası sentetik polimerler veya tabii polimerler olan, susuz bir ortamda eriyen veya dağılan boya ve vernikler	5.122	7.503	11.642	1,22%
3809	Mensucat, kağı t, deri vb. için apre veya finisaj müstahzarları, müstahzar haş ıl ve apreler, müstahzar merdanlar	8.557	9.458	11.532	1,21%
8706	Karayolu taşı tları için motorla donatılmış ş asiler	0	0	11.457	1,20%
8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğ er elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluş an fiber optik kablolar	2.178	13.194	11.205	1,18%
8436	Tarla ve bahçe tarımına, ormancılığ a, kümes hayvancılığ ına, arıcılığ a mahsus diğ er makina ve cihazlar, civciv makinaları	3.366	6.491	11.018	1,16%
8438	Yiyecek ve içeceklerin sınavi amaçlarla hazırlanması veya imaline mahsus makina ve cihazlar	8.873	7.715	9.809	1,03%
8432	Toprağ ı hazırlamaya, işlemeye, ekmeye, ormancılıkta kullanılan makina ve cihazlar; ç imen, spor sahaları için silindirler	967	1.860	9.760	1,03%
5402	Sentetik filament iplikleri (dikiş ipliğ i hariç) (perakende olarak satılacak hale getirilmemiş)	6.197	7.399	9.337	0,98%
3214	Macunlar, reçineli ç imentolar ve boyacılıkta kullanılan dolgu ve sıvama maddeleri	4.211	4.508	9.238	0,97%
2710	Petrol yağ ları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağ lar	4.733	5.742	9.178	0,96%
8302	Adi metallerden donanım, tertibat vb. eş ya (mobilya, kapı, pencere, bavul, askılık vb için)	4.864	6.451	8.965	0,94%

7308	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	5.075	4.156	8.748	0,92%
8451	Amino reçineler, fenolik reçineler, poliüretanlar (ilk şekillerde)	5.223	8.701	8.403	0,88%
9619	Gerilimi 1000 voltu geçmeyen elektrik devresi teçhizatı (anahtarlar, röleler, sigortalar, fişler, kutular vb)	5.041	5.454	8.355	0,88%
8479	Merkezi ısıtma kazanları	2.494	5.511	8.224	0,86%
9406	Vulkanizasyon çabuklaştırıcı, kauçuk/plastik için plastifiyan bileşikler, oksidasyonu önleyici veya dayanıklılaştırıcı	5.359	4.486	7.718	0,81%
8418	Hava veya vakum pompaları, hava veya diğer gaz kompresörleri, fanlar, aspiratörü olan havalandırmaya mahsus davlumbazlar	3.311	5.139	7.375	0,77%
8437	Sentetik filament ipliklerinden dokunmuş mensucat	5.737	5.237	7.173	0,75%
8474	Sentetik devamsız lifden iplik (dikiş ipliği hariç) (toptan)	2.278	3.990	7.049	0,74%
3204	Akrilik polimerleri (ilk şekillerde)	5.304	5.604	7.047	0,74%
3907	Buhar kazanları, kızgın su kazanları	2.922	2.832	7.007	0,74%
8424	Karayolu taşıtları için aksam, parça ve aksesuarlar	4.823	6.516	6.984	0,73%
	TOPLAM İHRACAT	533.018	680.104	951.644	

Kaynak: TÜİK

TÜRKİYE'NİN ÖZBEKİSTAN'DAN İTHALATINDA BAŞLICA ÜRÜNLER (BİN \$)

GTİP	ÜRÜNLER	2016	2017	2018	Payı
7403	Rafine edilmiş bakır ve bakır alaşımları (ham)	176.598	189.062	292.488	36,77%
5205	Pamuk ipliği (dikiş ipliği hariç) (ağırlık itibariyle pamuk oranı >=%85 ve perakende olarak satılacak hale getirilmemiş)	62.194	112.825	122.651	15,42%
3901	Etilen polimerleri (ilk şekillerde)	90.787	82.589	104.846	13,18%
7901	İşlenmemiş çinko	86.613	88.131	99.469	12,50%
7408	Bakır teller	121.921	203.603	83.406	10,48%
7411	Bakırdan ince ve kalın borular	17.178	22.398	19.852	2,50%
802	Diğer kabuklu meyveler (taze/kurutulmuş) (kabuğu çıkarılmış/soyulmuş)	36.461	46.616	13.159	1,65%
7419	Bakırdan diğer eşya:	10.370	16.607	9.793	1,23%
3902	Propilen ve diğer olefinlerin polimerleri (ilk şekillerde)	21.750	13.978	6.406	0,81%
5201	Pamuk (karde edilmemiş veya penyelenmemiş)	17.883	4.209	5.088	0,64%
7108	Altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	0	0	4.595	0,58%
711	Geçici olarak konserve edilmiş sebzeler	4.590	4.527	4.217	0,53%
3102	Azotlu mineral veya kimyasal gübreler	1.350	1.823	3.658	0,46%
3404	Suni mumlar ve müstahzar mumlar	0	208	3.270	0,41%

7407	Bakır çubuklar ve profiller	8.602	4.153	2.346	0,29%
4105	Koyun ve kuzuların dabanlanmış veya crust (ara kurutmalı) derileri	1.063	1.248	2.254	0,28%
2833	Sülfatlar; şaplar; peroksisülfatlar (persülfatlar)	558	2.260	1.879	0,24%
8535	Gerilimi 1000 voltu geçen elektrik devresi teçhizatı (anahtarlar, sigortalar, yıldırım önleyici, fişler, kutular vb)	3.496	5.901	1.780	0,22%
8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar	10.232	194	1.516	0,19%
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	923	3.737	1.277	0,16%
504	Hayvan bağırsak, mesane ve midesi (taze, soğutulmuş, dondurulmuş, tuzlanmış, salamura, kurutulmuş veya tütülenmiş)	385	843	1.071	0,13%
7413	Bakırdan demetlenmiş teller, kablolar, örme halatlar ve benzerleri (elektrik için izole edilmiş olanlar hariç)	17.933	1.020	1.060	0,13%
1207	Diğer yağlı tohumlar ve meyveler	673	26	952	0,12%
6109	Tişörtler, fanilalar, atletler, kaşkorseler ve diğer iç giyim eşyası (örme)	52	0	817	0,10%
713	Kuru baklagiller (kabuksuz) (taneleri ikiye ayrılmış)	477	1.260	780	0,10%
1211	Bitki ve bitki kısımları (esas olarak parfümeride, eczacılıkta vs. kullanılan)	179	1.018	602	0,08%
813	Meyve (kurutulmuş) (0801, 0806'de kiler hariç)08. fasıldaki sert ve kabukluların karışımları	230	403	574	0,07%
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	394	333	559	0,07%
2503	Her nevi kükürt (süblime, presipite ve koloidal kükürt hariç)	0	0	525	0,07%
303	Balıklar (dondurulmuş)	460	599	476	0,06%
7801	İşlenmemiş kurşun	742	496	415	0,05%
4106	Diğer hayvanların dabanlanmış veya crust (ara kurutmalı) post ve derileri	2.490	1.545	393	0,05%
5202	Pamuk döküntüleri	152	1.019	339	0,04%
7412	Bakırdan ince ve kalın boru bağlantı parçaları (rakorlar, dirsekler, manşonlar gibi)	335	1.037	305	0,04%
7409	Bakır saclar, levhalar, yapraklar ve şeritler (kalınlıkları 0,15 mm. yi geçenler)	6.476	532	263	0,03%
5002	İpek; ham (bükülmemiş)	266	265	184	0,02%
106	Canlı diğer hayvanlar	383	102	182	0,02%
8419	Isı değişikliği yöntemi ile maddeleri işlemek için cihazlar, elektrikli olmayan şofbenler veya depolu su ısıtıcıları	0	0	173	0,02%
TOPLAM İTHALAT		709.292	823.275	795.545	

Kaynak: TÜİK

İKİ ÜLKE ARASINDA TİCARETİN ALTYAPISINI DÜZENLEYEN ANLAŞMA VE PROTOKOLLER

İKİLİ ANLAŞMA VE PROTOKOLLER ANLAŞMA	İMZA TARİHİ
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması	28.04.1992
Karma Ekonomik Komisyon Kurulmasına Dair Anlaşma	09.07.1995
Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması	05.05.1996
Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması	13.04.1998
Türkiye - Özbekistan Hükümetler arası Karma Ekonomik Komisyonu I. Dönem Toplantısı Protokolü	20.04.2001
Türkiye - Özbekistan Hükümetler arası Karma Ekonomik Komisyonu II. Dönem Toplantısı Protokolü	18.12.2003
Türkiye - Özbekistan Hükümetler arası Karma Ekonomik Komisyonu III. Dönem Toplantısı Protokolü	27.03.2008
Özbekistan-Türkiye Kara Ulaştırma Karma Komisyonu (KUKK) Toplantısı Protokolü	13.10.2012
Türkiye-Özbekistan Kara Ulaştırma Karma Komisyonu (KUKK) Toplantısı Protokolü	19.12.2013
Özbekistan-Türkiye Kara Ulaştırma Karma Komisyonu (KUKK) Toplantısı Protokolü	13.08.2014

PAZAR İLE İLGİLİ BİLGİLER

BANKACILIK SİSTEMİ

Ülkede 27 ticari banka faaliyet göstermekte olup; bunların 3'ü kamu bankası, 11'i kısmi kamu ortaklığı bulunan banka, 5'i yabancı sermayeli banka ve 8'i özel bankadır. Ticari bankaların ülke içinde 4.600 civarında şubesi bulunmaktadır.

Bankacılık sisteminin düşük riski sektörü küresel krizlere karşı dayanıklı hale getirmektedir. Kamu bankalarının sektördeki %60'lara varan kontrolü kamunun kalkınma politikalarını desteklemek için kullanılmaktadır. Bankalar devlet tarafından sıkı şekilde denetlenmekte ve sermaye ve döviz piyasalarına kamu tarafından müdahale edilmektedir.

Ocak 2017 itibarıyla bankacılık sektörünün hisse değeri, 3,2 milyar dolar, sektörün tüm varlıklarının toplam değeri ise 27,1 milyar dolar düzeyine ulaşmıştır. Ülkedeki en büyük iki kamu bankasının varlıkları toplamı 17 milyar dolardır.

Özbekistan Merkez Bankası(<http://www.cbu.uz/en>) ülkenin rezerv bankası ve merkezi para otoritesidir. Ülkede bankacılık faaliyetleri Merkez Bankası kuralları ve lisansına tabidir. Yabancı bankalar yerel finansal kurumlarla ortaklık k6,urarak pazara girmeyi tercih etmektedir. Hâlihazırda faal olan 5 yabancı sermayeli bankaya ek olarak 6 yabancı banka temsilcilik ofisi de akreditasyon almalarına rağmen yerel firma ve şahıslara doğrudan hizmet vermemektedir.

Yabancılar ve yabancı yatırımcılar yerel bankalarda herhangi bir kısıtlama olmaksızın hesap açabilmekte ve yerel kredilere erişebilmektedir. Ancak kredi şartları ve faiz oranları yüzünden yerel bankalar rekabetçi ve gerçekçi bir finans kaynağı olarak değerlendirilmemektedir.

Özbekistan'da yabancı sermayeli Utbank ile kurduğu ortaklık ile 1993 yılından bu yana faaliyet göstermekte olan Ziraat Bankası 2018 yılı başında Utbank'ın hisselerinin tamamını alarak ülkenin %100 yabancı sermayeli ilk bankası olmuştur. Satın almanın ardından bankanın adı Ziraat Bank Uzbekistan (<http://utbank.uz/>) olarak değiştirilmiştir.

DÖVİZ

Özbekistan 2003 yılında IMF konvertibilite anlaşmasına taraf olmuştur. Resmi olarak, yabancı yatırımcılar, tüm vergilerini ödemiş ve finansal yükümlülüklerini mevzuata uygun olarak yerine getirmiş olmak kaydıyla, Özbekistan'da yurtiçi ve dışına herhangi bir limit olmaksızın para transferi yapma hakkına sahiptir. Yerel otoriteler iflas ve tasfiye, yatırımcının cezai eylemde bulunması ya da hakem heyeti veya mahkeme kararı bulunması gibi durumlarda yabancı yatırımcının ülke dışına para transferini durdurabilmektedir.

Ülkede resmi kur ve piyasa kuru olmak üzere iki kur mevcut olup, piyasa kuru resmi kurun iki katıdır ve yasadışı olmasına karşın oldukça yaygındır.

Resmi döviz kuru Özbekistan Merkez Bankası tarafından belirlenmektedir.

PARA TRANSFERİ

Para transferi işlemlerini belirleyen mevzuatta herhangi bir yeni düzenleme bulunmamaktadır. Yatırımcılar konu ile ilgili düzenlemelere uygun olmak şartıyla döviz gelirlerini ya da ihracat kazançlarını para transferinde kullanabilmektedir. Mevzuat göre şirketlerin yabancı para cinsinden kazançlarının %25'ini yetkili bankalar aracılığı ile resmi döviz kuru üzerinden yerel paraya çevrilmesi zorunludur. Bazı küçük şirketler ile karının en az %60'ı oranında mamul mal ihracatı yapan yabancı sermayeli şirketlerin büyük bölümü bu kuraldan muafdir. Hükümet sermaye çıkışını minimize etmek, ithalatı kontrol etmek, yerel üretimi canlandırmak ve ülkenin dış faktörlere bağımlılığını azaltmak hususlarındaki çabalarını desteklemek amacıyla sıkı döviz kontrol yöntemleri uygulamaktadır.

Bankacılık mevzuatına göre döviz çevirme işlemleri sürecinin en fazla 2 haftada tamamlanması gerekmektedir. Bununla beraber mevcut durumda bu tarz işlemler üç ay ile bir yıl arasında zaman almakta ve hammadde, yatırım malı ve mamul mal ithalatı yasadışı karaborsa ya da yüksek maliyetli emtia borsaları kullanılmaksızın çok zor ya da imkansız hale gelmektedir.